

EKOLOŠKI

BILTEN

besplatan primjerak

DRUŠTVA PRIJATELJA PRIRODE

* GODINA 3 * BROJ 13 * ODŽAK * 01.09.2010.

Svoj primjerak možete podići svakog prvog
neparnog mjeseca kod Zileta u biblioteci i Marije u apoteci.

Pogled na Maglić
sa Trnovačkog jezera

Ekoški bilten

Društvo prijatelja prirode "Lipa"

Tel.: 031 762 135

031 711 666

Fax.: 031 711 665

www.vrbovac.com

dpp.lipa.odzak@gmail.com

Glavni i odgovorni urednik

Ivo Lubina

Izvršni urednik

Zijad Terzić

Redakcija

Niaz Šabić

Katarina Čamber

Asmer Kršić

Mirzeta Topolović

Grafička obrada

Ivica Katić

Lektor

prof. Dževida Porobić

Tiraž

200 primjeraka

Štampa

GRAFIK DESIGN Odžak

Projekt izdavanja Biltena financira:

FEDERALNO MINISTARSTVO
OKOLIŠA I TURIZMA

MINISTARSTVO PROMETA,
VEZA, TURIZMA I ZAŠTITE
OKOLIŠA ŽUPANIJA
POSAVSKE

OPĆINA ODŽAK

A KUDA DALJE ?

Nedavno je naš Bilten ušao u treću godinu postojanja i došao u svojevrsnu prekretnicu. Kuda dalje? Prebrodili smo one porođajne muke, kada je malobrojna redakcija probijala led i većina nas se prvi put susrela sa ovakvim radom. Bilo je teško doći do priloga i popuniti sve stranice. Prevladana su početnička lutanja iz broja u broj tražen pravog koncepta Biltena. Muku smo mučili sa grafičkom pripremom, bez stručnog znanja, bez potrebne opreme. Od velike pomoći nam je bila tehnika i prostor Centra za kulturu, a stručni angažman Gorana Bačića postavio je okvir po kome je Zile dalje slagao priloge i radio prelome.

Danas pored redakcije imamo razvijenu solidnu mrežu dopisnika, a prilozi stižu i od priznatih «ljudi od riječi». Konstantno za nas pišu novinari «Posavine», Zijad Terzić i Anto Knežević, tu su i prilozi Ilije Ilića, Mire Sirovine i Anesa Osmanovića. Nedostaje nam malo veći angažman naših učenika osnovne i srednje škole da Bilten više približimo njihovom uzrastu. Svi naponi da animiramo školske sekcije (novinarske, ekološke, i dr.) nisu dali očekivani rezultat i prostor namijenjen tom uzrastu popunjavali smo drugim sadržajima.

Očito nas neće ubiti naše nesnalaženje i nestručnost u ovim vodama. Opasnost, kao i mnogim drugim kvalitetnim projektima, prijeti od nemogućnosti financiranja troškova za štampanje Biltena. Društvo prijatelja prirode Lipa nema svoje izvore financiranja i oslonjeni smo, kao bi se to nekada reklo, «na pomoć šire društvene zajednice». Redovito projekt kandidiramo na javni poziv Federalnog ministarstva okoliša i turizma i najveća potpora upravo i dolazi od njih. Poslije značajne pomoći na početku izlaženja u 2008. godini, opština nije bila u mogućnosti da nas financijski podupre. Na otvorena vrata, razumijevanje i pomoć naišli smo i u županijskim ministarstvima, prvo prostornog uređenja, a zatim zaštite okoliša. Projekt smo kandidirali i na Javni poziv za dodjelu sredstava iz proračuna Županije Posavske za 2010. g. neprofitnim organizacijama i udruženjima građana, ali očit nismo zaslužili da dobijemo potporu Županije.

Ovo krizno razdoblje se odrazilo i na naš projekt, troškovi su tu, a priliv sredstava sve skromniji. Pitanje je do kad ćemo izdržati?

Lubina Ivo

SADRŽAJ

2. **Lubina Ivo** - A kuda dalje?
3. **Jurić Luka** - Načelnik za naš bilten
4. **Agencijske vijesti** - Utvrđen nacrt zakon
4. **Agencijske vijesti** - Kako zaštititi vodu i eko-sustav
5. **Ilić Ilija** - Uginuća divljači
6. **Čamber Katarina** - Prođoh Bosnom kroz gradove
7. **Osmanović Anes** - Počeli radovi na obnovi parka
8. **Andić Mirjana** - Vučijački marton
9. **Šabić Niaz** - Druženje sa Tuzlacima
10. **Lubina Ivo** - Maglić
11. **Lubina Ivo** - Slet planinara BiH
12. **Knežević Anto** - Okoliš i način života
13. **Kršić Asmer** - Divlja deponija
14. **Nedić Zlatko** - Ambrozija
15. **Lubina Ivo** - Pregled pohoda sa najvećim dužinama
16. **Kršić Asmer** - Foto vijesti
16. **Plan rada za 7. i 8. mjesec**
16. **Značajni datumi 9 i 10 mjesec**

NAČELNIK ZA NAŠ BILTEN

vlasti prema ovoj problematici.

O svakoj od ovih teza može se po nešto reći: Lokalne vlasti, pa i ova naša, na čijem čelu sam ja deklarativno prihvata i pokazuje, opet deklarativno svijest. No kada treba koncem godine donositi proračun i planirati sredstva, e onda te svijesti više nema. Ili se lažna svjesnost pokazuje na način da se predlažu amandmani na proračun u kojima se predlaže izdvajanje sredstava za saniranje deponije smeća, ali da se sredstva za isto osiguraju negdje u zraku, ne daj Bože, da to budu naša. Skroz prozirno: Šaljem poruku svojim glasačima, kako se ja eto za njih brinem. Propisi kojima je definirana raspodjela javnih prihoda u BiH su "sveto tele". U te propise se ne smije dirati, a oni su takvi da je mnoštvo malih općina, u kakve ubrajamo i naše dovedena u potpuno neravnopravan položaj. Apсурdno je da dvije općine u FBiH sa neznatnim razlikama ili vrlo sličnim karakteristikama imaju ne za duplo različit proračun, nego su ti odnosi deseterostruki. Udio neporeznih prihoda u tim proračunima je sličan, a oni redoviti porezni čine tu razliku. Tako zakinite općine nisu u stanju izdvajati znatna sredstva ni u kakve, pa onda ni u ove sadržaje.

Opća devastacija prostora, enormna količina otpada i osiromašenje društva umnogome su doveli do pomanjkanja potrebne razine svijesti o potrebi očuvanja okoliša. No isto tako treba reći da je raseljenost stanovništva i snažni doticaji sa zapadnom, osobito austrijskom, njemačkom i švicarskom, kulturom življenja vrlo snažno je utjecao na kulturu življenja našega kraja. Potvrda toga su arhitektura i hortikultura koju svaki putnik namjernik primijeti u našoj zajednici. Na našu nesreću ona prva stavka u ovom pasusu i nedovoljna nadgradnja: nadzor, kontrola, planiranje; od strane lokalnih vlasti, gdje vidim i svoju odgovornost su snažniji i zato imamo probleme koje imamo: nepostojanje sanitarne deponije, mnoštvo divljih odlagališta, neadekvatno zbrinjavanje otpadnih voda u septičke jame i podosta razbacanog smeća uz prometnice. Neadekvatan odnos viših razina vlasti i prostorna (ne)uređenost BiH (entiteti bez logičnih granica) također pogoduju lošem stanju u ovoj oblasti. Samo dobrom općom

entitetskom i županijskom regulativom moguće je napraviti više reda. Sva nastojanja da lokalne zajednice urede ovu oblast, u startu su osuđene na propast. propisi kojima je uređena oblast inspekcija su takvi da gotovo ne postoji veza između istih (koji su na županijskoj razini) s općinskim službama. županija Posavska ima tek tri općine pa su veze ne slabe, usudio bih se reći da ih gotovo i nema, onda možeš misliti kako je to u većim županijama. Izgradnja prečištača otpadnih voda u Odžaku ide po predviđenoj dinamici. Uskoro bi trebala početi i neka konkretna aktivnost samoga sustava, za što ćemo morati s komunalcem osigurati radnike. Planirano je da projekt vrijedan nešto više od tri milijuna KM bude gotov u drugom mjesecu naredne godine. Sve ovo će imati svoj puni smisao tek kada se pronađu sredstva i izgradi novi kolektor kojim će se pročišćena voda odvoditi do rijeke Bosne. Dok se to ne završi pročišćena voda će i dalje završavati u starim zapuštenim i zagađenim kanalima koji vode prema rijeci i ukupan efekt neće biti ni blizu željenog. Mi smo (općinska uprava) sa svoje strane pokrenuli određene aktivnosti da se za ovaj kolektor pronađu sredstva, a zanimljivo će biti u Općinskom vijeću kada bude bilo potrebno pokazati stvarnu svijest i ponijeti odgovornost za to što ćemo korisnicima morati jasno i novčano kazati: to što ne trujemo svoju okolinu ima svoju cijenu i mi to moramo platiti. Nadam se da se neće ponoviti priča sa javnom rasvjetom i stanjem u kome je ona: Imamo izgrađen sustav za koga u Općinskom vijeću ne želimo donijeti odluke da isti funkcionira, pa živimo u mraku. Nadam se da će prečištač otpadnih voda, kada ga izgradimo, biti u funkciji. Da to može i treba biti, dokaz je naša tvornica pitke vode koja funkcionira, za razliku od nekih, nama susjednih općina koje su ih izgradile, a zatim zaključale. Zaključak je lako izvući:

Sve je u ljudskim glavama.

Svijest o očuvanju ljudskog okoliša stara je, usudio bih se reći koliko i sama povijest čovječanstva. Da je tomu tako potvrđuju arheološka iskopavanja iz kojih tu povijest možemo iščitavati. I na lokalitetu Pivnica (u Potočanima), je arheološkim nalazima potvrđena ova teza. Iskopanje je vršeno koncem šezdesetih godina dvadesetog stoljeća. Naime, uz kuće u kojima su stanovali prastanovnici ovoga dijela Panonije, iz vremena prelaska iz kamenog u metalno doba, nađene su jame za odlaganje smeća. Kroz stoljeća koja su nakon toga uslijedila svijest o potrebi brige za okoliš je poprimala različite oblike i forme. Gdje kad je ona bila toliko prisutna da je poprimala religijska obilježja, o čemu nam je vrlo plastično znao pripovijedati, a bome je o tome i pisao, naš pokojni Fra Grga Vilić. Danas se ovoj problematici puno racionalnije pristupa, no i ti pokušaji racionalnog pristupa i svjesnosti dovode do različitih rezultata, katkada pozitivnih i poželjnih, ali u isto vrijeme ima i pojava da se neke "zelene" asocijacije zloupotrebljavaju i postaju zapravo instrumenti za potajne obračune multinacionalnih korporacija, koje za svoj račun promiču zapravo svoje poslovne interese, a ne proklamiranu brigu za očuvanje životne sredine.

Lokalne zajednice u BiH, u vremenu poslije posljednjeg rata, a nije bila Bog zna puno bolja situacija ni prije, nisu u stanju ovoj problematici posvećivati dužnu pozornost. Razlozi za ovakvo stanje, između ostalog, leže i u:

- nerazumijevanju lokalnih vlasti što su im zapravo dužnosti i obveze,
- slaboj proračunskoj (ne)moći,
- manjku opće svijesti i
- neadekvatnom odnosu viših razina

Strategija upravljanja vodama u Federaciji

KAKO ZAŠTITI VODU I EKO SUSTAV?

Vlada Federacije prihvatila je Prijedlog Strategije upravljanja vodama Federacije i uputila ga Federalnom parlamentu na usvajanje. Izradi Strategije upravljanja vodama Federacije od ove do 2022. godine pristupilo se po Sporazumu o izradi Strategije, koji su potpisali Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i agencije za vode Save i Jadranskoga mora. U pripremi Prijedloga Strategije uključeno je i Federalno ministarstvo okoliša i turizma,

a druga federalna i županijska ministarstva za vode uključena su u dijelu davanja komentara i prijedloga. - Ciljevi donošenja ove Strategije su, uz ostale, smanjenje zagađenja voda i postizanje njihova održivog korištenja, osiguranje pravičnoga pristupa vodama, poticanje društvenoga i gospodarskoga razvoja i zaštita eko-sustava, te smanjenje rizika od poplava i drugih negativnih utjecaja voda - izjavio je federalni ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Damir Ljubić.

UTVRĐEN NACRT ZAKONA O ZAŠTITI PRIRODE

Vlada Federacije BiH na današnjoj je sjednici utvrdila i u parlamentarnu proceduru uputila Nacrt zakona o zaštiti prirode. Ovim zakonskim aktom uređuje se sustav zaštite i cjelovitog očuvanja prirode (pod kojom se podrazumijeva sveukupna biološka i pejzažna raznolikost) i njezinih vrijednosti. U

skladu s tim, Nacrtom se propisuje korištenje prirodnih dobara i prostora, obavljanje zahvata u prirodi, zaštita pejzaža, ekoloških sustava, tipova staništa, vrsta i podvrsta, genetske raznolikosti, minerala i fosila, kao i prirodnih vrijednosti. Isto tako, Nacrt zakona propisuje koncesije i koncesijska

odobrenja na zaštićenim prirodnim vrijednostima i speleološkim objektima, planiranje i organizaciju zaštite prirode. Zakonom, koji je usklađen sa propisima EU, utvrđuje se da su prirodne vrijednosti od interesa za Federaciju BiH i imaju njenu naročitu zaštitu.

Otrovi koji se primjenjuju u poljoprivredi
sve više narušavaju ekološki sustav i u Posavini

UGINUĆA DIVLJAČI I DO 30 POSTO

Uporaba najgorih vrsta herbicida u poljoprivredi koje su u zemljama Europske unije poodavno zabranjene, drastično se odražava i na uginuća mnogih vrsta. Kako ističu u Lovačkoj udruzi Fazan, nekontrolirani otrovi u poljoprivredi podigli su skalu uginuća divljači na 30 posto, a kod nekih vrsta, kao što je zečja divljač, i mnogo više

Iako se u općinama Posavske županije još zbrajaju štete od nedavnih poplava, koje su posebice svoj danak uzele na oraničnim poljima zasijanim žitaricama, nove kišne oborine ponovno su zaprijetile izlivanjem sabirnih kanala, a zbog neodržavanja kanalske mreže i mnoge su prometnice u općini bile pod vodom. Posljednje kiše prčinile su velike štete i na prostranom lovnom području u odžačkoj općini, posebice u Ritu i Merama gdje su najviše stradala zečja divljač i legla fazana. Dragan Guberac - glavni lovnik Lovačke udruge Fazan kaže da štete trenutačno iznose oko 10 posto.

To će se, uz sve posljedice koje kišno razdoblje nosi za sobom, u skoroj budućnosti odraziti i na ukupan broj divljači, jer prema sadašnjim procjenama, na

odžačkom lovnom području, koje spada u jedno od najbogatijih i najraznovrsnijih, između ostalog egzistira i 2 tisuće komada srneće te 10 tisuća fazanske divljači. Uporaba najgorih vrsta herbicida u poljoprivredi, kao što su total, radazin, monosan, deherban...koje su u zemljama Europske unije poodavno zabranjene, drastično se odražava i na uginuća mnogih vrsta, posebice poslije poplava kada otrovi dospiju i na pašnjake.

Kako ističu u Lovačkoj udruzi Fazan, nekontrolirani otrovi u poljoprivredi podigli su skalu uginuća divljači na 30 posto, a kod nekih vrsta, kao što je zečja divljač, i mnogo više. Osim opasnih, u drugim zemljama strogo zabranjenih otrova, koji se i dalje primjenjuju u poljoprivredi u

BiH, pa tako i u Posavini, drugi veliki problem je neriješeno pitanje dezinsekcije koja se obavlja površno ili nikako. To, ističu lovci, omogućuje opasno razmnožavanje komaraca i krpelja.

Najnovija obdukcija na nekoliko uginulih srna otkrila je čak po 150 krpelja na njihovim tijelima, a na njih nisu imune niti ostale vrste, posebice zec i divlja svinja. Iako će kontrole, koje su u tijeku, otkriti kolika su uginuća divljači od krpelja i drugih napasnika, sva je sreća što je smanjen postotak krivolova u lovnom području. Sve ovo, tvrde u Lovačkoj udruzi Fazan, narušava ekološki lanac u kojemu i samo jedna pokidana karika znade izazvati velike štete.

Ilić Ilija

PROĐOH BOSNOM KROZ GRADOVE

Četvrtu je godinu za redom Federalno ministarstvo okoliša i turizma organiziralo Eko kamp, ovaj put na temu „2010. međunarodna godina biološke raznolikosti“. Učenici Srednje škole Pere Zečevića iz Odžaka su po drugi puta imali čast sudjelovati u ovom Eko kampu. Pripreme su počele, ali najveći problem je bio izabrati 4 učenika između toliko odlične djece. Ove teške zadatke sam se osobno prihvatila, i izbor je pao na 4 učenice sa izvrsnim ocjenama iz biologije (veliko zalaganje na satu profa je morala nekako nagraditi).

Ita Delić, Sabina Bahić, Danijela Šimić, Ivanka Tomić i ja krećemo na put koji ćemo pamtiti cijeli život. Naša avantura je započela u srcu Bosne, naravno u Sarajevu. Ekipa je bila mala ali odabrana, učenici i profesori iz Goražda,

Cazina, Maglaja, Kiseljaka, Ilidže, Kupresa, Stolca, Fojnice i Odžaka. Domaćini su morali prvo pokazati prirodne ljepote oko Sarajeva, da bi nas uopće pustili dalje. Prva destinacija- Bijambarska pećina, odnedavno zaštićena 5.kategorijom zaštite- zaštićeni pejzaž. Nalazi se 43 km udaljena od Sarajeva na putu prema Tuzli. Okružena je crnogoričnom šumom, izvorima i livadama, te predstavlja zanimljiv prirodni fenomen. Duga je 420m i ima 4 prirodno formirane dvorane ukrašene stalaktitima i stalagmitima. Nakon prirodne klimatizacije u dubini pećine, koja djeluje prilično nestvarno, izašli smo u stvarni svijet na vrelu asfalt i krenuli prema Franjevačkom samostanu u Kraljevoj Sutjesci. Jedan od svećenika nam je pokazao

fascinantnu knjižnicu u kojoj se čuvaju knjige stoljećima stare. Prvi dan je završio smještajem na Vlašiću i dugim šetnjama na svježem zraku u umirujućem ambijentu. Jedino što svakom mora „upasti“ u oko je nekontrolirana gradnja vikendica bez ikakvog plana i reda na tako prekrasnom području.

Drugi dan..... čekao nas je dug put preko Jajca do Bihaća. Prvo stajalište vodopad na Plivi, jednom riječi prekrasno. Na mjestu gdje se voda strmoglavi na stijene može se vidjeti duga, za koju se uvijek kaže da dolazi samo poslije kiše. Par kilometara od Jajca nalazi se Veliko i Malo Plivsko jezero. Ovdje je dobro

Tvrđava je mnogo puta mijenjala gospodare od knezova, aga, begova i kapetana. Sa tvrđave se pruža prekrasan pogled na Cazin.

Sljedeće jutro...3. krenuli smo prema P.P.Blidinje, ali prvo je trebalo vidjeti vodopade u Martin Brodu. Prvi veliki vodopad na Uni nalazi se u Martin Brodu, smješten je na dnu kanjona gdje se u Unu ulijeva rijeka Unac. Mjesto je poznato i po tome što odavde kreće tradicionalna Unska regata. Kad smo stigli u P.P. Blidinje, smjestili su nas u motel koji je bio uređen kao da je iz vremena hajduka. Posvuda su bili predmeti koji su podsjećali na stare, davno zaboravljene zanate i slike

razvijen rekreativni turizam što uključuje ribolov, vožnju kajakom i kanuom, plivanje i druge aktivnosti. Nakon Plivskih jezera dolazimo na meni najdojmljivije mjesto u BiH, N.P.Una. Legenda kaže da je rijeka Una dobila ime od starih Rimljana koji su vidjevši njenu ljepotu rekli UNA-što znači, jedna i jedina. N.P. Una je zaštićen 29.05.2008.god. i prvi je na teritoriju Federacije Bosne i Hercegovine. Nalazi se u sjeverozapadnom dijelu BiH u blizini Bihaća. Nedaleko od Bihaća nalazi se stari grad Ostrožac. Ostrožac se prvi put spominje 1286. godine za vrijeme vladavine knezova blagajskih Babonića, koji su se nazvali knezovi Ostroški.

brkatih hajduka sa sabljama. Jedna učenica je možda prepoznala svoga pra pra pradedu na slikama, ali preskočit ćemo DNA analizu i vjerovati da je u pravu

4.dan... Odlazak do Masne Luke na Čvršnici i posjeta fra. Petru Krasiću koji je župnik u crkvi sv.Ilije. Crkva i okolni objekti su tako lijepo uklopljeni u divlji prirodni ambijent kao da su oduvijek tu i tu im je mjesto. Fra.Petar se bavi uzgojem tornjaka, a u t o h t o n e bosanskohercegovačke pasmine pasa koja se prvi puta opisuje u pismima iz 1067.godine.

Nastavak na sljedećoj stranici ➔

Ono što crkvi daje neki poseban ugođaj jest uređenje. Naime, fra. Petar je uređenje povjerio mladim umjetnicima iz okolnih mjesta koji su svoje viđenje prizora iz Svetog pisma prikazali u obliku slika, grafika, mozaika, freski i kipova. U blizini crkve su šume u kojima raste bosanski ljiljan, endemska biljka u BiH. Nakon Blidinje, došli su na red vodopadi Koćuša i Kravica, ljepote ravne raju na zemlji, ali... za nas Posavce iz zlatne ravnice uspon naporan i neočekivano brdovit. Nema veze, pogled na vodopad je vrijedio svake kapljice znoja kojeg smo prolili hodajući do njega. Malo po malo i eto nas u P.P. Hutovo blato. O njemu ste imali prilike čitati u jednom od početnih izdanja našeg biltena, ali ponavljanje je majka znanja, pa nije na odmet da se podsjetimo. P.P. Hutovo blato je močvarno područje s lijeve strane rijeke Neretve. Zbog blizine Jadranskog mora, pod velikim je utjecajem sredozemne klime. Bogatstvo flore i faune ovog područja je neprocjenjivo. Veliki broj ptičjih vrsta ovdje se gnijezdi, hrani i prezimljuje. Svi sudionici Eko kampa bili su oduševljeni vožnjom čamcima kanalom između trščaka, lopoča i lokvanja, dok je umirujući zvuk prirode prekidalo samo karakteristično glasanje kormorana. 5. dan..... Pećina Vjetrenica, velikim dijelom uređena za posjetitelje, bogata spiljskom faunom od kojih je najpoznatija čovječja ribica. Čovječja ribica je organizam potpuno neprilagođen svjetlosti i ne bi opstao nigdje izvan spilje. Nema pigmenata i potpuno je bijela. Zbog svoje osjetljivosti na svjetlost fotografirane nije bilo dopušteno, ali mi smo naviknuti da se kod nas sva pravila pišu da bi imali što „kršiti“, pa smo i ovaj foto session obavili bez blica (bravo Ita!). Na jednom dijelu se nalazi kamenje poredano u obliku stola sa stolicama, i smatra se da su tu boravili hajduci. Stari ljudi pričaju da su nekada za vrijeme velikih vrućina, sve poslove koji se nisu mogli obaviti na polju obavljali upravo u Vjetrenici. Legenda kaže da u Vjetrenici možete čuti pjesmu vila i vilenjaka. Na izlasku iz ove bogom dane klimatizacije dočekao nas je ministar Nevenko Herceg, podijelio certifikate za sudjelovanje u Eko kampu i poželio sretan put kući.

Kad se sve zbroji Bosna i Hercegovina može turistima ponuditi odmor za dušu i tijelo, neponovljive prirodne ljepote, izvršnu domaću kuhinju i gostoprimstvo koje mogu pružiti samo pravi autohtoni Bosanci i Hercegovci. Neki imaju tu sreću da žive u ovim područjima koja obiluju prirodnim ljepotama nadohvat ruke, a mi koji smo iz manje sredine tražimo samo par stvari:

- uredite nam gradski park da imamo gdje izaći iz stanova

- ne bacajte smeće kraj Bosne i Save, zbog takvih nemamo kupališta, a imamo 2 rijeke
- upalite nam svjetlo u gradu, mi nismo čovječje ribice
- omogućite nam sadržaje gdje se možemo družiti
- imamo kino dvoranu, a nitko se ne sjeća kad je u njoj zadnji puta gledao film

Tražimo li previše???

Dino Merlin bi rekao: „Ne bude li Bosne, tada neće biti ni nas!“

Čamber Katarina

UREĐENJE PARKA

Odžački park ponovo postaje ponos grada budući da su devetog augusta započeli najavljivani radovi na uređenju i rekonstrukciji odžačkog parka. Nekadašnji ponos grada ponovno će zasijati pravim sjajem, iz poslijeratnog rugla, postat će ponos svakog građanina naše općine. Kako doznajemo od izvođača firme Balegem iz Gradačca, radovi će trajati pedesetak dana, a sredstva je obezbijedilo kantonalno Ministarstvo prometa i veza, koje odnedavno u svom sastavu ima turizam i zaštitu okoliša. Zahvaljujući tim grantovima, kao i lokalnoj zajednici, taj će projekt vrijedan oko 30.000,00 KM biti realizovan.

Kako doznajemo od nadležnog ministra gospodina Alije Kusura, rekonstrukcija parka će obuhvatiti obnovu ivičnjaka i staza koje će biti presvučene asfaltnom masom dok će se staza kraj škole popločati kockama. Uz staze će biti izrađeni ispusti, takozvane niše, na kojima će se postaviti klupe bez naslonjača zbog manje mogućnosti oštećenja od strane naših neodgovornih građana. Planira se postavljanje dvadesetak klupa raspoređenih po svim djelovima parka, koji se prostire na oko pet dunuma zemljišta, a uz klupe će biti postavljene i košare za otpatke, kao i par rasvjetnih sijalica koje će pomalo diskretno obasjavati staze. Obnova će obuhvatiti i sve objekte unutar parka, kao i nasipanje zemlje koja će izravnati ulegnuća zelenih površina. Planirana je selekcija i rezidba stabala i grmova i sadnja novih sadnica, gdje će i članovi našeg udruženja moći uzeti učešće, a na nama svima ostaje da apeliramo na neodgovorne građane da što duže sačuvamo obnovljeni sjaj parka.

Inače pomenuto Ministarstvo prometa, veza, turizma i zaštite okoliša privelo je kraju rekonstrukciju Ulice Slavka Grebenarevića gdje je proširena ulica i izgrađeni trotoari sa obje strane u dužini oko 1 150 metara, a nedavno je završena i slična rekonstrukcija u ulici Alije Širbegovića (tzv. Kadar) sa izgradnjom trotoara, također sa obje strane u dužini oko 850 metara. Kako doznajemo iz Ministarstva za ovu godinu su u planu obnove trotoara i rekonstrukcije ulica: Proleterska, u dužini oko 1 500 metara, Sedata Karića, Alije Širbegovića (pored bivšeg SDK), R. Milanovića (pored kina) i Bosanska. Tim će radovima naš grad, na radost velikog broja pješaka i sve većeg broja rekreacionih šetača, biti gotovo potpuno povezan trotoarima, a i sama prometna sigurnost će biti uvelike poboljšana.

Osmanović Anes

VUČJAČKI MARATON

Društvo prijatelja prirode „Lipa“ iz Odžaka i ove je godine organiziralo Vučjački maraton, a odgovorni u ime Društva ove godine bili su Anto Tomas, dopredsjednik Društva i župnik župe Rođenja BDM u Ulicama i Mato Pačak iz Srnave. Osim navedenih bilo je još petoro ljubitelja prirode: dvoje iz Ulica: Željko Filipović i Mirjana Anđić, Ivo Lubina iz Vrbovca, Zlatko Oroz iz Srnave i Pavo Blažević iz Potočana. Ekipe se okupila ispred crkve u Potočanima (Podvučjak) u jutarnjim satima 15. srpnja gdje su uz molitvu i blagoslov fra Ilije Matanovića, župnog vikara, hrabro krenuli na dugo i neizvjesno putovanje. Nismo odmakli ni pola sata hoda od civilizacije tj. od groblja Lipa (276 m nadmorske visine), a neki (čitaj ja) već su se počeli žaliti što nisu popili svoju jutarnju kavu i što kave ili kuće gdje bi se moglo svratiti na kavu nema ni na vidiku. No, hrabro se nastavilo preko raznih prepreka prema selu Jošavi gdje smo nakratko stali s vrijednim čovjekom koji nas je priupitao gdje to idemo. Kada smo mu odgovorili da idemo za Plehan, u čuđenju nam je odgovorio „ma, jami?“. Eto nam odmah velike teme za raspravu: odakle dolazi riječ „jami“, znači li isto u uličkom i u potočanskom kraju? I što zapravo znači? Našim umijećem uvjeravanja i obrazlaganja mislim da bi oborili s nogu i najveće jezikoslovce. Zaključismo tako jednu temu, ali se otvori ona stara: gdje ima kave? Utješite me da ćemo naići na neki dućan i da su se „kao“ oni prošle godine odmarali kod tog dućana u Jošavi, a i lijepo osvježili. Dobro, vjerujem im?! Dodosmo do „dućana“ (čitaj kontejner) zatvorenog al' nigdje ne nadosmo natpis „zatvoren radi preuređenja“ - eto vlasnici su propustili dobar promet, barem jednom godišnje kada maratonci prolaze. Kažu, pa ako vidiš nekoga u dvorištvu, pitaj da ti spremi kavu. Tako i bi. Vidjesmo na dvorištu ljude koji su rado pristali da nam skuva kavu. Bila je to gostoljubiva obitelj Vučićević, majka, sin i snaja. Al ne dobismo mi samo kavu već i sok i kekse i pregršt lijepog razgovora s njima, na čemu smo im jako zahvalni jer nas je to

sve okrijepilo da se uspinjemo dalje prema vrelu babe Đuke gdje se planinari, lovci (uz izvor nalazi se i Lovačka kuća), drvosječe i drugi rado odmaraju. Odmorismo se i mi nekih pola sata, nešto prigrizli, prostrli majice da se suše i ulili vodu s izvora, jer se već vidjelo da će toga dana pržiti. No, nas puno ne zabrinjava vrućina, još je šuma, ima hladovine i više nas muče komarci, ali i za to danas ima boljeg rješenja od mahanja grančicama - zove se krema protiv komaraca koju, doduše, nisu svi ponijeli pa se u putu iskazala velika nesebičnost u dijeljenju kreme, osobito s Matine strane. Ali baka koju smo sreli na polasku s vrela nema kremu, ona se brani prirodnim metodama, maše granom i jadi se na težinu dana. Ohrabrismo je da će biti bolje i da se treba hodati naprijed, a tako odosmo i mi naprijed jer po Ivinim koracima treba nam još dosta gaziti do Petra Milostivog. Bilo je negdje oko podneva kada smo „osvojili“ Petra Milostivog (Banderu) najviši vrh Vučjaka (368 m) odakle se u daljini po lijepom vremenu vidi i Plehan, naš cilj hodanja. I zaista, lijepi posavski brežuljci svaki ponosno stoje jedan uz drugog, svaki nosi svoje ime i šepureći se ispod Vučjaka... Bila je to kritična ura za neke jer se valjda u to vrijeme naviklo odmarati, ali Ivo kaže da treba naprijed, doći do Dobre Vode, a tamo će se moći malo i ispružiti jer je već jako ugrijalo, a vode nam je bilo ponestalo. Obradovasmo se Dobroj Vodi i stvarno ne zna nitko cijeniti tako vodu kao umorni i žedni putnik kao što smo mi bili toga dana. Neki pored vode, a neki kod groblja i kapelice sv. Ane izuše svoju prljavu obuću i ispružiše se.

Polazak je predviđen za 13.30 po najvećem suncu, cestom gdje nema hladovine. Ali, ne bi to bio problem da se voditelji nisu malo premišljali kuda bi trebalo krenuti prema Žeravcu, pa je to neke inspiriralo da zapjevaju onu zagorsku „pa uz lojtricu gor, pa niz lojtricu dol“. Odredismo koordinate, preko Vrela Gornjih i Donjih, prema Grku i Gornjem Višnjiku do Donjeg Višnjika, tamo nas čeka Mato i Mara Jerković koji su nam obećali gostoprimstvo. Jest,

al nikada da dodemo do Grčkog groblja od kojega, prema časnoj riječi voditelja ima samo kilometar i pol do Mate (našega spasa od žege i žeđi jer vode je malo i topla je). Dodosmo do groblja, padosmo na travu u obližnjem voćnjaku, „korakomjer“ pokazuje pređenih 30 km. Ja ne mogu dalje, velim, zovite Matu, narednih kilometar i pol ću kombijem. Dode Mato, sjedoh ja u kombi, unatoč negodovanju ekipe jer da kao „dezertiram“, no ipak su me tugaljivo i umorno gledali dok sam im iz kombija lijepo mahala. Uzgred budi rečeno, nemojte nikome reći, ali od Grčkoga groblja do Mate ima tri i pol kilometra! Dodoše, poslije mene kod obitelji Jerković i ostali maratonci i okrijepismo se lijepo, pa nakon nekih pola sata nastavismo za Žeravac. Eh, tada sunce već oslabilo, obuća se promijenila i lakše se korača. Dodosmo do igrališta kod škole u Žeravcu i četvorica planinara omjeriše svoju „dugoručnost“ oko najstarijega hrasta u Posavini, ali bit će da su im mišići malo zgrčeni od silnoga putovanja, pa ga ne mogoše obgrliti, al ima nađe dogodine... Već se osjeća da smo na kraju dnevnoga hodanja, ekipa opuštena, malo se svratili do župne kuće sv. Franje Asiškoga u Žeravcu, eto nas blizu i kuće Tomasovih u Tomasovu Sokaku u Bosanskim Lužanima, ali najprije treba nazdraviti sa sretnom obitelji Ivice i Mire Guberac kojima je dan prije iskopan 18 m dubok bunar pa više neće morati daleko po vodu s kanisterima. Umorni jesmo, al ne toliko da se ne vidi Ukrina i viseći most koji spaja Bosanske i Nove Lužane, a netko ima i želju da se okupa u rijeci, pa zašto da se ne ispuni i ta želja. Dok su se neki pitali (čitaj ja), hoće li smjeti preći taj viseći most, je li siguran ili nije, iznenadišmo se svi da je viseći most od nedavnih poplava prevrnut! Komentiraju znanci toga mjesta da se ne pamti da je voda bila tako visoka da je prešla i taj most, al eto za nadat se je da će se uskoro most popraviti i da će se dogodine moći preko mosta.

Nastavak na sljedećoj stranici →

Vučjački maraton, Potočani - Plehan, dan drugi - 16. srpnja 2010. Ustajanje u 5 polazak u 5.30 (5.45 po Željnom vremenu). Ove godine ćemo kažu magistralom do Dervente pa za Plehan jer su se prošle godine tri sata izvlačili u zoru iz nekog šipražja. U prvi mah činilo se da smo izabrali lakši put, ali svaki puta kada su kamioni doslovno jurili sto na sat pored nas, bilo nam je jasno da zapravo nema lakog puta - koncentracija je morala biti maksimalna - trenutak nepažnje mogao se glavom platiti. U Derventu smo došli već oko 8.30 pojeli dobre bureke i zaustavili se pomoliti u crkvi sv. Jurja da nam i taj dan krene s Božjim blagoslovom i da stignemo

živi do cilja. Sunce je sve više i više, asfalt prži, žuljevi se množe..., ali spas nam je birtija „G6“ na šestom kilometru od Dervente gdje neki prihvatiše dobar savjet i zamjeniše planirasku obuću za lagane natikačice iz ženskoga asortimana obuće. Tako se moglo nastaviti uz pjesmu preostalih 3 km do Plehana. No, trebalo se svratiti kod Anđe Buzar, ona nas počasti hladnom vodom i svojim travnjakom da malo ohanemo. Krenusmo dalje kad nas svrati Marica Begić poznatija kao Svitlica, nareza nam lubenice i mi, osvježeni kao da iza nas nije već sedamdeseti kilometar, požurismo prema Terapijskoj zajednici „Izvor“ na Plehanu-Derventa - naš cilj

putovanja gdje su nas dočekali i lijepim ručkom počastili osmorica štićenika Zajednice sa svojim voditeljem Tihomirom. Naš boravak na Plehanu zabilježile su i kamere Posavske televizije koja nas je pratila i na našem kasnijem obilasku fratarskoga groblja na Plehanu i franjevačkog samostana na Plehanu. Završismo tako ovogodišnji Vučjački maraton, umorni ali presretni jer ostvarismo svaki svoj osobni, ali zajednički cilj koji nas je i motivirao za taj naporan pothvat.

Andić Mirjana

DRUŽENJE S TUZLACIMA

Jedno od najstarijih, najbrojnijih i dobro organiziranih planinarskih društava u BiH je zasigurno i PD „Konjuh“ iz Tuzle. Ovo će PD sigurno dobiti zasluženi prostor u nekom od sljedećih brojeva našeg biltena „Lipa“ u kojem ćemo pobliže upoznati njihove uspjehe. U svakom slučaju, vrijedno je spomenuti da su svojim godišnjim planom uvrstili Odžak, tj. naše društvo kao jedno od mjesta koje treba posjetiti. Tako se 11.07. autobus prepun tuzlanskih planinara zaustavio na izletištu Radilj. Pravimo nekoliko zajedničkih fotografija-toliko nas je da se bojim da neće svi stati u fotoaparate!

Dan stvoren za lagani, trosatni pohod do Lipe i natrag.

Minuli dani kiša su izlokali staze, podivljalu vegetaciju smo svladavali mačetama (prizor dostojan Amazone) i dobili krvopije kao suputnike-komarce. Oprostite-nije do nas! Više-manje uhranjeni planinari cijelim su putem mlatarali rukama i izvodili „kate“ sa stvarnim protivnicima. Vrijeme je gljiva i vrećice se su punile nestvarnom brzinom. Moći će se nešto baciti i na roštilj. Odmaramo na Lipi, vode se vedri i zanimljivi razgovori. Upoznajemo goste s okolnim mjestima rukom pokazujući na „e, ono tamo lijevo to ti je...“. Dobro raspoloženi, s mirisima mokre šume i bilja vraćamo se. Žeđ gasimo ledenom vodom s izvora na koje nas dovodi „sveznajući“ Lubina.

U kampu je sve spremno za nastavak druženja. Predsjednici obaju PD drže kratke, lijepe ljudske govore, razmjenjuju se poklonsjećanja. Poneka čaša vina uz ručak i pjesma dođe sama od sebe. Još nisam sreo niti jednu planinarsku grupu u kojoj nije bilo onih koji vole i znaju pjevati. (O tome bi se dalo što-šta napisati). Vrijeme ide prebrzo a još je neotpjevanih pjesama. Za kompletan dojam gosti su izrazili želju razgledati grad. Ima li boljeg načina na koji se ljudi mogu povezati? Tuzlaci, hvala vam na druženju-vratiti ćemo vam istom mjerom!

Šabić Niaz

VIDOVDANSKI USPON NA MAGLIĆ

Svake godine krajem juna PD Zelengora Foča i Planinarskog saveza Republike Srpske organizira Vidovdanski uspon na Maglić, najviši vrh BiH, 2.386 metara nadmorske visine. Ishodišna točka za uspon je Trnovačko jezero na kome se podiže šatorski kamp za sve učesnike. Jezero se nalazi u Crnoj Gori, a pristup mu je iz doline rijeke Sutjeske preko Prijedora ili iz mjesta Suha.

Ove godine je tristotinjak

planinara iz Slovenije, Hrvatske, Crne Gore, Makedonije, Srbije i Bosne i Hercegovine provelo vikend u okruženju prelijepih pejzaža Nacionalnog parka «Sutjeska», a učešće su uzeli i planinari iz odžačkog Društva prijatelja prirode «Lipa». Iako nam vrijeme nije bilo naklonjeno, većina planinara se uspela na sam vrh, a imali smo priliku posjetiti atraktivni vodopad Skakavac, visok 75 metara, u Perućici, najvećoj prašumi u Europi. Pored samog boravka na

Magliću, za pamćenje je put do odredišta. Odžačani su do Bijeljine stigli automobilom i pridružili se mladim planinarima iz PD Majevice Bijeljina, PD Risovac Lopare i PD Platana Brčko, a put do Foče nas je vodio kroz Zvornik, Vlasenicu i Goražde. U autobusu nije nedostajalo šale i pjesme, a pošto bus nije imao poseban prostor za opremu (a bilo je je), istu smo smjestili na zadnja sjedišta. Malo, malo pa bi Zoranu neki ruksak skliznuo na glavu.

Lubina Ivo

MAGLIĆ

Maglić je dinarska planina u BiH, na državnoj granici s Crnom Gorom s najvišim vrhom u Bosni i Hercegovini od 2386 metara. Planina se nalazi oko 20 km jugozapadno od Foče uz granicu BiH i Crne Gore. Omeđena je rijekom Sutjeskom na zapadu, planinom Volujak na jugozapadu, rijekama Drinom i Pivom na sjeveroistoku te planinom Bioč na jugoistoku.

Maglić je izgrađen od permjskih stijena, mezozojskog vapnenca, dijabaza i malafira, a vidljivi su i lednički tragovi. Obrastao je bukovom i crnogoričnom šumom. Gornja šumska granica je na oko 1600, a iznad te visine je plato s pašnjacima i brojnim grebenima i visovima. Najpoznatije visoravni su Vučevo (s vrhom Crni Vrh), Rujevac, Sniježnica (Snježnica), Prijedor i Mratinjska Gora. Na Magliću se nalazi i Perućica, najveća prašuma u Europi te veliki cirk Urdeni dolovi sa Trnovačkim jezerom na 1517 m. Podnožje planine i sve padine su bogate vodom, s brojnim izvorima od kojih je najizdašniji Carev Do koji nikad ne presušuje.

SLET PLANINARA BIH

Svakako najveće okupljanje bosanskohercegovačkih planinara omelo je za ovo doba neobično hladno i kišovito vrijeme, ali se ipak na Liscu iznad Zenice okupilo oko petsto ljubitelja planina, šetnje i boravka u prirodi. Domaćin ovogodišnjeg «Dana planinara BiH» Planinarsko društvo «Tajan» iz Zenica uz pomoć Planinarskog saveza BiH pripremio je trodnevno druženje u i oko svoga doma na Liscu (1.012 m n/v). Planinari iz 37 domaća planinarska društva, dva iz Hrvatske (PD «Belišće» i PD «Krndija» Našice) i jednog društva iz Srbije (PD «Stjepan Nemanja» Studenica) imali su priliku družiti se u idiličnom prostoru, pokošenih proplancima, bukovih šuma, prekrasnih vidika, izvora pitke vode i šumskih potoka.

Stanice gorska služba spašavanja iz Zenice i Travnika izvele su pokaznu vježbu spašavanje povrijeđenog planinara, a organizirano je takmičenje u orijentacijskom kretanju, boćanju, potezanju konopca i šahu.

Lubina Ivo

PLANINARSKI DOM LISAC

Udaljen je od Zenice 19 km. Nalazi se na visini 1.012 m n/v ispod vrha Jelinak. Okružen šumskim proplancima, listopadnom šumom (pretežno bijela bukva) kroz koju se slijevaju pitki šumski potoci koji se ulijevaju u rijeku Bosnu. Izgrađen je 1953. godine dobrovoljnim radom članova društva. Posjeduje: 10 soba sa 48 ležaja, 16 palača i 20 pomoćnih ležaja u potkrovlju, dnevnu sobu kapaciteta 100 gostiju, malu salu sa trpezarijom, kuhinju sa kompletnim inventarom, uredan sanitetski čvor. Snabdjeven je pitkom vodom sa obližnjeg izvora i električnom energijom. Sve prostorije za spavanje i boravak u domu u zimskim uslovima zagrijavaju se etažnim grijanjem. Dom je izgorio 2004. godine usljed požara. Voljom članova društva i uz pomoć donatora u potpunosti je obnovljen. Otvoren je tokom cijele godine. Ima stalnog domaćina koji sve goste u znak dobrodošlice dočekuje toplim planinskim čajem od bilja ubranog na proplancima Lisca. Dom je planinarskog tipa i nema restoransku ishranu.

OKOLIŠ I NAČIN ŽIVOTA

Posljedice uništavanja okoliša jasno iskazuje Dan George, poglavica kanadskoga priobalnog plemena Salish. Na proslavi stote obljetnice Kanade, 1967. godine, indijanski se poglavica prisjeća svih poniženja koja su bijelci nanijeli njegovu narodu: »O Kanado, kako ja mogu slaviti tvoju stotu obljetnicu, tih stotinu godina? Zar ću ti zahvaljivati zbog rezervata koji preostaše od mojih lijepih šuma? Ili zbog konzervirane ribe iz mojih rijeka?« Pri kraju besjede poglavica najavljuje preporod svojega naroda: »O Bože! Ja ću se uzdići iz mora poput žar-ptice iz davnina, prigrabit ću oruđa bijelčeva uspjeha: njegovu naobrazbu i njegove vještine te ću s tim oruđima izgraditi svoj narod kao najponosniji dio tvog društva.« Poglavica vidi da je bijelčev tehnološki napredak gotovo uništio Indijance i prirodu. Ali on ipak zaključuje da bez naprednih sredstava njegov narod ne može preživjeti.

Danas je vidljiv pozitivan utjecaj bijelčeve »naobrazbe«: Indijanci su opismenjeni. Na naljepnici izvorske vode koju prodaju kanadski Indijanci stoji trojezičan napis (na engleskom, francuskom i mješovitom indijanskom): »Manituova voda. Voda je dar Velikoga Duha, a Čuvari Zemlje su ponosni da vam ju donesu iz ponajboljih vrela u Kanadi.«

Nažalost, Indijanci su usvojili i neke problematične bijelčeve »vještine«. Nekoć besplatna voda sada se *prodaje* (što je suprotno duhu Čuvara Zemlje) u plastičnim bocama koje *onečišćuju Zemlju* (nasuprot nauku Čuvara Zemlje). Ta je voda mikrofiltrirana i poizonjena

jer su danas čak i izvori *veoma zagađeni*.

Mračna slika sadašnjice

Ovaj je članak pisan u srpnju 2010. godine, u vrijeme medijskih vijesti o velikim klimatskim poremećajima, vrućinama, poplavama i naježdama komaraca. Naravno, velikih je vrućina bilo i prije, ali su upravo posljednjih godina dosegnute *najveće ikad izmjerene temperature*. Uz tropske vrućine dolaze i štetne sunčeve ultraljubičaste zrake. Čovjek je uništavanjem ozonosphere postao glavni krivac zbog povišenja razine kratkovalnih ultraljubičastih zraka. Te zrake smanjuju urod žitarica, uništavaju jednostanične biljne organizme (fitoplankton), koji predstavljaju početnu kariku u lancu ishrane morskih životinja (zooplankton, *crustaceae*, ribe, dupini, kitovi), a taj lanac ishrane *završuje s čovjekom*. Ultraljubičaste zrake izazivaju i rak kože. Godine 1935. od te je bolesti *bolovao jedan od 1500 Amerikanaca*, dok je sredinom 1990-ih rak kože imao jedan od 84 Amerikanca. (Laboratorijski pokusi na miševima pokazuju da »zaštitne« kreme ne pružaju zaštitu od sunca.)

Rak kože je samo jedna od mnogobrojnih vrsta neizlječivoga raka. I opet je glavni uzročnik čovjek sa svojim kratkoročnim interesima. Prilikom atomskih »pokusa« sredinom 1950-ih godina američko je građanstvo bilo izlagano opasno velikom zračenju. Prema američkim savezним propisima o nuklearnim elektranama, zaštitne se mjere poduzimaju kada doza zračenja

dosegne 15 rada, a Amerikanci su bili izlagani zračenju od 50 do 160 rada. To je doza barem deset puta veća od černobilske radioaktivnosti, odnosno *preko sto puta veća* nego što je službeno tvrđeno 1959. godine. Imunobiolozi ističu: »Rak je jedan od triju vodećih uzroka smrti u industrijaliziranim državama«, dok su izgledi u neposrednoj budućnosti još crnji: »rak će vjerojatno postati najuobičajenija kobna bolest u tim zemljama«.

Bosanskohercegovačko izdanje *Večernjeg lista* od 13. srpnja 2010. godine (strana 23) donosi intervju s američkim profesorom atomske fizike Ernestom Sternglassom pod naslovom »U SAD-u je od radijacije umrlo 25 milijuna ljudi«. Pri dnu iste stranice stoji druga dramatična vijest, koja iz Kine stiže u našu zemlju: »U mlijeku u prahu otrovna tvar melamin, zabrana uvoza u BiH: Agencija za sigurnost hrane BiH izdala naredbu«. Tri dana nakon toga iste domaće novine donose (na strani 16) vijest pod naslovom: »Tek svakog četvrtog menadžera u svijetu brine kako utječe na okoliš: Svjetske koncerni i dalje nije briga za onečišćenu prirodu«.

Suvremeno je stanje katastrofalno zato što čovjek svojim kratkoročnim sebičnim djelovanjem ugrožava dugoročni opstanak svih ljudi. Zapadnjačko ponašanje slijedi izreku kralja Louisa XV.: »Après moi le déluge« (»Poslije mene potop«). Utješno je da će se, ukoliko ljudi izumru, sama priroda oporaviti razmjerno brzo.

Nastavak na sljedećoj stranici →

1. *Touch the Earth: A Self-Portrait of Indian Existence*. Sastavila T.C. McLuhan (New York: Outerbridge & Dienstfrey, 1971.), str. 161, 162.

2. Jane E. Brody, »Focus Is on Diagnosis As Melanoma Rates Soar«, *The New York Times*, 6. kolovoza 1997., str. C9.

3. Matthew L. Wald, »D.S. Atomic Tests in 50's Exposed Millions to Risk«, *The New York Times*, 29. srpnja 1997., str. A10.

4. Charles A. Janeway, Jr. and Paul Travers, *Immunobiology: The Immune System in Health and Disease* (London: Current Biology

Odnos prema hrani

Obradive se površine iz godine u godinu smanjuju zbog prenamjene poljoprivrednog zemljišta u mnogostruko skuplje građevinsko ili turističko zemljište, u industrijske zone i asfalt. Umjetna gnojiva povećavaju urod ali zagađuju zemljište, vodu i zrak, a hrana biva zatrovana raznim herbicidima, pesticidima i insekticidima (koji ubijaju i pčele). Dokazana štetnost suvremene kemijske poljoprivrede izaziva promjene i u praksi. Tako u zapadnim zemljama nastaju *ekološka poljoprivreda* (koja zabranjuje uporabu sintetičkih kemijskih sredstava) i »*miroljubiva poljoprivreda*« (koja izostavlja čak i stajsko gnojivo).

Pobornici industrijskoga agrobiznisa na to podrugljivo odmahuju rukom: »Pa nećemo se valjda vraćati na život pećinskog pračovjeka!« Međutim, nijedan način dobivanja hrane tijekom povijesti (od pećinskoga lovačko-sakupljačkoga do genetski modificiranoga) *nije riješio pitanje oskudice hrane*: »Nema dokaza koji bi pokazao da je razvoj poljoprivredne tehnologije smanjio opasnost od smrti od gladi. Svaka poljoprivredna strategija koja pokušava smanjiti ili potpuno ukloniti

krize vezane uz hranu, uz korist stvara i troškove i opasnosti.«

Izlaz iz krize

Glavni uzroci globalne *gospodarske* krize leže u bezobzirnom, nemoralnom i sebičnom financijskom poslovanju i špekulacijama. Možda bi takvu egoističnu poslovnu praksu (nastalu u židovsko-kršćanskom okruženju) valjalo oplemeniti prokušanom islamskom praksom. Naime, islam zabranjuje uzimanje i davanje kamata, a uz to propisuje i brigu svakog vjernika za blagostanje cijele zajednice (kroz davanje obavezne milostinje [*zakât*], a i kroz dobrovoljno davanje pomoći [*sadaqah*] bližnjima).

Depresivnom suvremenom čovjeku nedostaje osjećaj pripadnosti, prihvaćenosti i zavičaja. Prisjetimo se ovdje i novozavjetne prispodobе o izgubljenom sinu: mlađi sin traži od oca polovicu imanja i zatim napušta obitelj. Stariji sin ostaje s ocem na imanju. Nakon određenoga vremena mlađi sin potroši sav novac pa se skrušeno vraća ocu. Otac mu radosno izlazi u susret i priređuje veliku gozbu. Stariji sin prigovara ocu zbog gozbe, jer je on (stariji sin) cijelo vrijeme naporno privređivao. Otac odgovara starijem

sinu da je imanje ionako njegovo te ga poziva da se i on pridruži gozbi. Stariji sin slijedi logiku zgrtanja profita pa ne razumije da postoji i nešto besplatno (nezaradivo), a to je očeva *ljubav* prema obojici sinova.

U našoj (posavskoj) sredini jedan od izlaza iz krize jest povratak nekim tradicionalnim oblicima ponašanja. To je u prvom redu *razgovor* s ljudima. Kroz razgovor čovjek izlazi iz zatvorenoga svijeta vlastitih problema i ulazi u svijet bližnjih (koji možda imaju i teže probleme nego mi). Razgovor može biti ljekovit čak i kada u skupini od desetak osoba njih sedam ili osam govori u isto vrijeme. U razgovoru postajemo svjesni još jednoga terapijskoga sredstva, *humora*, koji nas uzdiže iznad osobne nemoći, gorčine, društvene nepravde i životnoga besmisla.

Pomaže i *tradicionalna hrana*: od svježepičenoga mirisnog kruha i domaćih sorata krušaka (ukusnijih od bilo kojih prskanih zapadnih krušaka!) do domaćega povrća i pića. Uz to dolazi i *domaća pjesma* (koju u društvu pjevamo, umjesto da slušamo snimljene tuđe pjesme). To je iskustvo *besplatne igre* i *stvaralačke slobode*. Nakon toga dolaze *odmor* i *počinak* u prirodi, uz tišinu ili pjev ptica.

5. *Velike civilizacije: Ilustrirana povijest čovječanstva*, uredio Göran Burenhalt (Rijeka, 2005.), str. 417.

Knežević Anto

DIVLJA DEPONIJA

Odžak, ukazuje se potreba da nastavimo i dalje sa tom problematikom. Podržavajući nevladinu kampanju za izgradnju centra za upravljanje otpadom, odlučili smo da ova tema bude redovna u svakom našem sljedećem broju „Lipe“. Ako imate neka saznanja, možda slike ili bilo šta vezano za ovu temu, možete nam materijal dostaviti u centar za kulturu Odžak kod Zileta.

Obzirom da smo u prošlim brojevima već pisali o divljim deponijama na području općine

Obzirom da smo u prošlim brojevima već pisali o divljim deponijama na području općine, podržavajući nevladinu kampanju za izgradnju centra za upravljanje otpadom, odlučili smo da ova tema bude redovna u svakom našem sljedećem broju „Lipe“. Ako imate neka saznanja, možda slike ili bilo šta vezano za ovu temu, možete nam materijal dostaviti u centar za kulturu Odžak kod Zileta.

Krećući se sporednim putem od Novog Sela prema rijeci Bosni, naići ćete na užasan prizor sa obje strane ovog prilično prometnog i prljavog sporednog puta. Naime, na tom potezu se nalazi šljunčara, njive okolnih mještana i divlja deponija. Pošto sam ribar, u par navrata sam bio svjedok dovoženja i bacanja smeća iz automobila, traktora, jednostavno da normalan čovjek ostane bez daha. Odlaze se sve, pa čak i smeće sa lokalnog groblja. Putem ove rubrike apelujemo na predstavnike nadležnih institucija koje se bave ovom problematikom da konačno sagledaju stvarno stanje i djeluju brzo i efikasno protiv „stvaralaca“ ovakvih deponija. U suprotnom, sadašnje stanje neizbježno vodi ekološkoj katastrofi.

Kršić Asmer

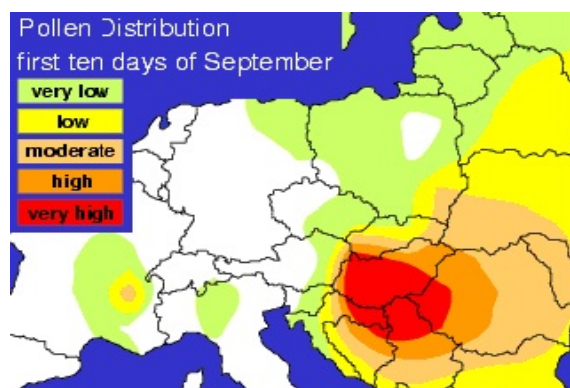
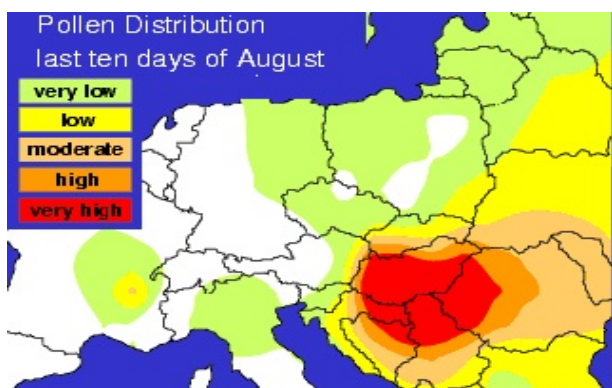
Ambrosia artemisifolia L. - ambrozija

Ambrosia artemisifolia - limundžik

Ambrozija je jednogodišnja biljna vrsta koja je prije svega značajna zato što maksimum svoje biomase dostiže na posavskim terenima. Ova biljka je prenesena iz Sjeverne Amerike gdje se na području Orašja i susjednih općina, kao i cijele Posavine nekontrolirano počela razmnožavati. Ova biljka ima razgranat korijen, naraste u visinu oko 1 m. Listovi su najčešće naspramni, sa gornje tamnozeleni, a sa donje svjetlozeleni. Glavice su jednospolne. Muške glavice su polu loptaste sa kratkim drškama. Ženske glavice su u manjem broju u pazuhu gornjih listova ispod muških glavica. Plod zatvoren sa očvrstnutim involukrumom. Vrijeme cvjetanja je u mjesecu kolovozu. Stanište ove biljne vrste je orijentirano na područje livada, oranica, rubove šuma i područja pored puteva.

Veoma veliki problem kod ove biljne vrste jest izazivanje alergijskih oboljenja koja se masovno javljaju za vrijeme cvjetanja ambrozije.

Distribucija polenovog praha ambrozije u vrijeme kolovoza i rujna

Znakovi alergije su kihanje, svrbež nosa, vodeni iscjedak iz nosa, otekline kapaka i otežano disanje. Osobe osjetljive na ambroziju neće imati smetnje pri koncentraciji od 200 zrnaca peludi na 1 metar kubni zraka. Pri koncentraciji od 200 do 1.000 zrnaca pojavit će se simptomi, a kad koncentracija prijeđe 1.000 zrnaca na 1 metar kubni zraka simptomi će postati jako izraženi. Kao čest problem uz alergijsku hunjavicu razvija se i astma. U nas je alergija na ambroziju vrlo raširena, jer se biljka jako razmnožila. Alergija na ambroziju pripada u skupinu *polenoza*, alergijskih bolesti koje izaziva pelud. Liječenje se provodi uzimanjem odgovarajućih lijekova (antihistaminika, kod osoba koje nemaju teži oblik alergije). Pri alergijskoj astmi potrebno je hormonsko liječenje kortikosteroidima, koji se daju u obliku tableta ili otopina za inhalacije pumpicama. Kao i druge alergije, tako ni onu na ambroziju nije moguće potpuno izliječiti današnjim lijekovima i metodama. Danas su akcije apsolutnog uklanjanja jedinki ove biljne vrste metodom mehaničkog čupanja iz tla, ali niti ove metode nisu dovoljno učinkovite zbog biomase ambrozije, kao i zbog brzog širenja polenovog praha koji potiče iz susjednih regija.

Nedić Zlatko, prof.

1. Biljka ambrozija u narodu ima mnogo naziva, neki od njih su: limundžik, fazanuša, partizanka, Krausova trava i sl.

PREGLED POHODA SA NAJVEĆIM DUŽINAMA

Dužina	Pohod	Datum	Relacija	Vrijeme	Učesnici	Uslovi
130 km	Marš mira	08-10.07.09.	Sapna - Potočari	3 dana	Enis Badžek	kiša veći dijelom puta
75 km	Kolona sjećanja	16-18.11.09.	Orašje - Vukovar	3 dana	Enis Badžek Ivo Lubina	ugodno
80 km	Vučjački maraton	15-16.07.09.	Potočani - Plahan - Koraće	2 dana	Anto Tomas Ivo Lubina Mato Pačak	sparina i žega
75 km	Vučjački maraton	15-16.07.10.	Potočani - Žeravac - Derventa - Plahan	2 dana	Anto Tomas Pavo Blažević Ivo Lubina Mato Pačak	sparina i žega
70 km	Vučjački maraton	15-16.07.08.	Potočani - Plahan - Bos. Lužani	2 dana	Anto Tomas Drago Udovčić Ivo Lubina Mato Pačak	malo kiše
35 km	Trivička	20.04.2008.	Gor. Svilaj - Kadar - M.Brusnica - Kočijaš - Vrbovac	1 dan	Antonija Rašić Nada Rašić Ivo Lubina Sabina Džananović Marica Kožarević Almira Šabić Ivan P. Lubina <i>Ivanka Đogašević</i> <i>Mario Đogašević</i> Jela Krpan	ugodno
35 km	Srebrenik	13.07.2008.	Gor. Hrgovi - stari grad Srebrenik	1 dan	Ivo Lubina Marija Lubina Zijad Terzić Sabina Džananović Almira Šabić Ivan M. Lubina Niaz Šabić <i>Ivanka Đogašević</i> <i>Mario Đogašević</i> Mato Pačak Jela Krpan	vruće, nedostatak vode i silazak sa staze

FOTO VIJESTI

Džungla na prečici od osnovne ka srednjoj školi

Kršić Asmer

PLAN RADA DRUŠTVA

05.09.2010.g. SLET planinara SLAVONIJE

- prijava: do 02.09.2010.g.
- organizatori: Jasna (063360002) i Neso (063342667)

18-19.09.2010.g. VRANICA Prokoško jezero

- prijava: do 15.09.2010.g.
- organizatori: Asmer (061341476) i G.Ivan (063340152)

26.09.2010.g. GORNJA DUBICA - kružno

- vrijeme i mjesto polaska: 12.00 sati, ispred hotela
- pravac vožnje: Odžak Potočani Pot.Lipik Bukovica Ada
- organizatori: Ivanka V.(063378891) i Drago (063342246)

02.10.2010.g. Prelaz preko KONJUHA

- prijava: do 30.09. 2010.g.
- zahtjevnost: zahtjevno
- organizatori: Ivica (063360026) i Mato (063440998)

10.10.2010.g. IV slet DRUŠTVA

- pravac kretanja : Brezik Carevina Ninoš izletište Radilj
- organizatori: Božo (0914232702) i Goranka (063378705)

17.10.2010.g. BRDSKA STAZA - kružno

- vrijeme i mjesto polaska: 12.00 sati, dom u Jošavi
- pravac vožnje: Drenovac Brusnica Kočijaš Vrbovac
- organizatori: Želimir (063341063) i L.Ivan (063465676)

23.10.2010.g. BOBOVAC

- prijava: do 20.10.2010.g.
- organizatori: Tomas (063335252) i Manda (031778178)

KALENDAR ZNAČAJNIH DATUMA

14.09.	DAN PRAŠUMA
16.09.	MEĐUNARODNI DAN ZAŠTITE OZONSKOG OMOTAČA
20.09.	MEĐUNARODNI DAN ČIŠĆENJA OBALA I MORA
21.09.	MEĐUNARODNA NOĆ ZAŠTITE ŠIŠMIŠA
22.09.	EVROPSKI DAN BEZ AUTOMOBILA
22.09.	SVJETSKI DAN MORA
26.09.	SVJETSKI DAN ČISTIH PLANINA
04.10.	MEĐUNARODNI DAN ZAŠTITE ŽIVOTINJA
06.10.	MEĐUNARODNI DAN ZAŠTITE STANIŠTA
12.10.	DAN ZAHVALNOSTI ZA PLODOVE ZEMLJE
16.10.	MEĐUNARODNI DAN HRANE
17.10.	SVJETSKI DAN BORBE PROTIV SIROMAŠTVA
20.10.	DAN JABUKE